

POVZETEK POROČILA POSVETOVANJE O POBUDI „OBLIKOVANJE EVROPSKEGA PODATKOVNEGA GOSPODARSTVA“

Uvod

Postopek posvetovanja o evropskem podatkovnem gospodarstvu v obliki obsežnega dialoga z deležniki se je začel s sprejetjem sporočila z naslovom Oblikovanje evropskega podatkovnega gospodarstva ([COM\(2017\) 9](#)) in spremnega delovnega dokumenta služb Komisije ([SWD\(2017\) 2](#)). Cilj pobude je spodbujati najboljšo možno uporabo digitalnih podatkov v korist gospodarstva in družbe. Obravnava ovire, ki zavirajo razvoj evropskega enotnega trga s prostim pretokom podatkov, in pravne težave v zvezi z dostopom do podatkov in njihovim prenosom, prenosljivostjo podatkov in odgovornostjo zlasti neosebne strojno tvorjenih digitalnih podatkov.

Glavni del posvetovanja je bila spletna javna anketa, ki je potekala od 10. januarja do 26. aprila 2017 in se je nanašala na različne dele Sporočila¹.

Priloga vsebuje podrobnejšo kvalitativno analizo rezultatov² in prejetih dokumentov o stališčih. [Zbirno poročilo](#) tega posvetovanja je že bilo objavljeno, v njem pa so opisani predhodni trendi.

Organiziranih je bilo tudi več medsektorskih in sektorskih delavnic, ki so se osredotočale na posebno skupino deležnikov ali pa so obravnavale specifično vprašanje.

V tem povzetku poročila je povzet dialog z deležniki.

Spletno javno posvetovanje

Posvetovanje se je osredotočalo na deležnike, ki so podjetja vseh velikosti in iz vseh sektorjev, vključno s proizvajalci in uporabniki povezanih naprav, operaterji in uporabniki spletnih platform, posredniki podatkov ter podjetja, ki tržijo proizvode in storitve, ki temeljijo na podatkih. K sodelovanju so bili povabljeni tudi javni organi, nevladne organizacije, raziskovalci/raziskovalne organizacije in potrošniki. Na spletno anketo je odgovorilo 380 subjektov, od tega 332 podjetij/organizacij, 6 samozaposlenih oseb in 42 državljanov. Večino odgovorov so predložile zasebne organizacije.

Poleg tega je bilo prejetih 18 samostojnih prispevkov (kar pomeni, da jim niso bili priloženi odgovori na vprašalnik in ki so na voljo [na spletu](#)). Pripravili so jih nacionalni organi, podjetja, nacionalna ali evropska poslovna združenja, zavarovalna združenja ter pravni zastopniki iz EU in ZDA. Večina teh odgovorov se nanaša na različne dele posvetovanja, velik poudarek pa je na dostopu do podatkov in njihovem prenosu.

Evropsko središče za politično strategijo (EPSC) je organiziralo tudi [javno predstavitev mnenj o evropskem podatkovnem gospodarstvu](#).

¹ Hkrati je potekalo javno posvetovanje o splošni oceni uporabe direktive o odgovornosti za proizvode (Direktiva 85/374/EGS).

² <https://ec.europa.eu/eusurvey/publication/European-Data-Economy-Consultation?language=SL&surveylanguage=SL>.

Delavnice

Evropska komisija je organizirala več delavnic, ki so obravnavale posebne izzive na področju podatkovnega gospodarstva. Nekatere niso zadevale konkretnega sektorja, druge pa so se osredotočale na posebno kategorijo deležnikov ali poseben sektor ([več informacij](#)). Ugotovitve z delavnic so upoštewane v tem poročilu v okviru rezultatov spletnega posvetovanja. Delavnice in dogodki, pomembni za postopek posvetovanja, so navedeni v nadaljevanju.

Sektorsko nespecifične delavnice:

- delavnica o zamenjavi ponudnikov storitev v oblaku, 18. maja 2017, [več informacij](#);
- delavnica s predstavniki držav članic o nastajajočih vprašanjih na področju podatkovnega gospodarstva, 31. maja 2017, [več informacij](#);
- dostop do podatkov in njihova souporaba: dejanski učinek na poslovne modele MSP in zagonskih podjetij, 29. maja 2017, [več informacij](#);
- dostop do podatkov in njihov prenos s poudarkom na vmesnikih za aplikacijsko programiranje in industrijskih podatkovnih platformah, 8. junija 2017, [več informacij](#);
- delavnica o podatkovnem gospodarstvu, skupščina digitalne agende, 15. in 16. junija 2017, [več informacij](#);
- dostop do podatkov v komercialni lasti, ki so v javnem interesu javnih organov, 26. junija 2017, [več informacij](#);
- odgovornost na področju avtonomnih sistemov in naprednih robotov ter sistemov interneta stvari, 13. julija 2017, [več informacij](#).

Sektorske delavnice:

- delavnica o souporabi podatkov evropskega partnerstva za inovacije na področju kmetijstva EIP-AGRI, 4. in 5. aprila 2017, [več informacij](#);
- vprašanja v zvezi s podatki v strojništvu (6. aprila 2017), sektorju medicinskih pripomočkov (25. aprila 2017), sektorju poslovnih storitev (4. maja 2017), avtomobilskem sektorju – Gear 2030 (10. maja 2017) ter verigi preskrbe s hrano in pijačo (1. junija 2017), [več informacij](#);
- delavnica o preobrazbenem učinku dostopa do podatkov in njihove ponovne uporabe v pametnih industrijah, 6. junija 2017, [več informacij](#).

Naslednji koraki

V sporočilu o vmesnem pregledu izvajanja strategije za enotni digitalni trg, ki je bilo sprejeto maja 2017, je bilo napovedano, da bo Komisija:

- do jeseni leta 2017 glede na oceno učinka pripravila zakonodajni predlog okvira EU za sodelovanje na področju prostega pretoka podatkov, ki upošteva načelo prostega pretoka podatkov znotraj EU, načelo prenosljivosti neosebni podatkov, tudi pri prenosu poslovnih storitev, kot so storitve v oblaku, ter načelo razpoložljivosti nekaterih podatkov za namene regulativnega nadzora, tudi kadar se podatki shranjujejo v drugi državi članici;
- spomladi 2018 na podlagi vrednotenja obstoječe zakonodaje in glede na oceno učinka pripravila pobudo o dostopnosti in ponovni uporabi javnih in javno financiranih podatkov ter nadalje proučila vprašanje podatkov v zasebni lasti, ki so v javnem interesu;
- nadalje proučila tudi, ali je treba opredeliti načela za določitev, kdo je odgovoren v primeru škode, ki jo povzročijo podatkovno intenzivni proizvodi;
- še naprej ocenjevala potrebo po ukrepanju pri porajajočih se pomislekih v zvezi s podatki, opredeljenih v sporočilu o podatkih iz januarja 2017, npr. pravicah dostopa do podatkov.

Pri postopku posvetovanja o podatkovnem gospodarstvu sta bila potrjena ustreznost in pomembnost vseh ukrepov, ki jih je predvidela Komisija.

Rezultati postopka posvetovanja

Lokalizacija podatkov zaradi shranjevanja in/ali obdelave (prosti pretok podatkov)

Postopek posvetovanja se je izkazal za koristen za delo Komisije v zvezi z lokalizacijo in prostim pretokom podatkov. Kar zadeva število in raznolikost anketirancev ter kakovost njihovih odgovorov, rezultati brez težav izpolnjujejo merila uporabnosti. Ker je 88 % od 380 anketirancev povezanih s podjetji ali organizacijami, ki so se strinjale s tem, da se lahko njihova identiteta javno objavi, je bilo mogoče izvesti ekonomske analize posameznih sektorjev. Te skupaj z rezultati srečanj v okviru strukturiranega dialoga z državami članicami omogočajo uravnotežen pregled.

Na podlagi rezultatov posvetovanja je mogoče kvantificirati več vidikov ukrepov za lokalizacijo podatkov. Večina anketirancev je seznanjena z obstojem posebnih omejitev glede lokalizacije podatkov, pri čemer jih je večina tudi navedla, da jih morajo njihove organizacije spoštovati.

Deležniki se na splošno strinjajo glede učinkov zahtev glede lokalizacije podatkov, zelo malo deležnikov pa meni, da teh učinkov ni. Za vse možne kategorije preskušanih učinkov je večina anketirancev navedla, da so učinki veliki, sledili pa so jim srednji učinki. Nekaj jih je navedlo, da so bili učinki majhni. Kar zadeva posebnosti, je glavni učinek lokalizacije podatkov povezan s stroški, dajanjem novega proizvoda ali storitve na trg in vstopom na nove trge. Stroški, ki nastanejo, so predvsem upravni stroški ali stroški zaradi podvajanja virov v različnih državah EU. Velika večina anketirancev poudarja, da se ti stroški ponavljajo, nekateri pa so omenili, da imajo posebno škodljiv učinek na zagonska podjetja in MSP. To velja zlasti za podvajanje virov. Zagonska podjetja in MSP ne bodo mogla konkurirati obstoječim podjetjem zaradi višjih stroškov, ki so posledica obveznega podvajanja virov.

Več kot polovica anketirancev meni, da bi bilo treba omejitve glede lokalizacije podatkov odpraviti. Večina to MSP podpira, zelo majhna manjšina pa zagovarja nasprotno. Pri odgovoru na vprašanje, kako utemeljiti omejitve glede lokalizacije, so anketiranci kot razloge zanje navedli javno varnost, kazenski pregon, pomisleke o zaupnih podatkih in potrebo po nadzoru nad podizvajalci (npr. podizvajalci, ki ponujajo storitve shranjevanja/obdelave podatkov).

Deležniki so navedli različne koristi odprave sedanjih omejitev glede lokalizacije podatkov. V skladu z zgoraj navedenim so najprej izpostavili znižanje stroškov, zlasti ugodnejše pogoje za MSP in zagonska podjetja, ki poslujejo v Evropi. Trdijo tudi, da bi z večjo konkurenco odpravili obstoječe izkrivljanje trga (npr. veliko razliko v cenah strežnikov v posameznih državah EU). Druga prednost prostega pretoka podatkov bi bila večja varnost podatkov, saj bi lahko ponudniki posamezne storitve v oblaku takoj izvedli varnostne posodobitve v korist uporabnikov ne glede na njihovo lokacijo. Anketiranci menijo še, da bi z odpravo lokalizacije podatkov EU jasno sporočila mednarodni skupnosti, da spodbuja prosti pretok podatkov po svetu.

Pri posvetovanju je bilo tudi opisano stanje čezmejnih dejavnosti v zvezi s podatki. Nekoliko več kot polovica anketirancev že shranjuje in/ali obdeluje podatke na več lokacijah po EU. Sektorska analiza kaže, da sta čezmejna obdelava in shranjevanje podatkov precej pogostejša v sektorju finančnih storitev in redkejša v javnem sektorju, podatki za podjetja IT in proizvodnjo pa so podobni skupnemu povprečju. V odgovor na vprašanje, zakaj podatke obdelujejo in shranjujejo v več državah EU, so anketiranci najpogosteje odgovorili, da iz „splošnih operativnih razlogov“. Nekateri stranke, zlasti uporabniki storitev IT, kot je računalništvo v oblaku, želijo, da se njihovi podatki shranjujejo in obdelujejo lokalno. Glavni razlogi za to so negotovost o zakonitosti shranjevanja podatkov v tujini, dojemanje omejitev glede lokalizacije podatkov ali nepoznavanje trenutnih pravil EU.

Kar zadeva najprimernejši ukrep, ki bi se lahko sprejel za obravnavo omejitev glede lokalizacije podatkov, so anketiranci najbolj podprli zakonodajni instrument, sledili pa so mu smernice o shranjevanju/obdelavi podatkov v EU in povečanje preglednosti omejitev. Druge možnosti so bile precej manj priljubljene. Po mnenju številnih anketirancev bi bilo primerno, da bi se pravni instrument kombiniral s sistemom preglednosti za obstoječe omejitve glede lokalizacije podatkov.

Komisija je poleg spletnega posvetovanja organizirala tri strukturirane dialoge z državami EU, da bi razpravljala o veljavnih zahtevah glede lokalizacije podatkov in razlogih zanje ter vprašanjih, ki jih je morda treba obravnavati pred začetkom izvajanja načela prostega pretoka podatkov (kot sta varnost podatkov in razpoložljivost podatkov v regulativne namene). Z več državami EU so potekala tudi dvostranska srečanja. Strukturni dialogi so pokazali, da se anketiranci na splošno strinjajo, da je potreben prosti pretok podatkov v EU, če naj bi se Evropa preoblikovala v podatkovno gospodarstvo. Prvi tak dialog se je osredotočal na opredelitev ključnih prednosti podatkovne mobilnosti v EU in izzivov zanje.

Opredeljene so bile naslednje ključne prednosti in priložnosti:

- gospodarska rast,
- višja raven konkurence in inovacij v EU,
- boljša „čezmejna“ uporaba storitev javnega sektorja,
- spodbujanje in večanje pravne jasnosti v EU.

Ključni izzivi in grožnje so:

- pomanjkanje vzajemnega zaupanja,
- pravna negotovost glede veljavnih pravil.

Te ugotovitve se zelo ujemajo s sklepi spletnega javnega posvetovanja, pri katerem so bili izpostavljeni tudi izzivi v zvezi s pravno negotovostjo in pomanjkanjem zaupanja.

Drugi strukturirani dialog je bil priložnost za razpravo o veljavnih pravnih okvirih EU o prostem pretoku podatkov in dodatno pojasnitev ukrepov za lokalizacijo podatkov, ki so bili doslej opredeljeni v navedenem okviru. Na splošno se udeleženci med vsemi veljavnimi pravnimi instrumenti zelo težko znajdejo. Nekateri udeleženci so omenili, da omejitve glede lokalizacije podatkov, ugotovljene v njihovi državi, niso dovolj pravno jasne in da njihov cilj ni jasno izražen, zato je sorazmernost težko preskusiti. To dodatno potrjuje trditev, da je pravna negotovost ključni dejavnik problematičnih omejitev glede lokalizacije podatkov.

V skoraj vseh od 112 dokumentov o stališčih, predloženih v odziv na javno posvetovanje, ki so obravnavali lokalizacijo podatkov, je bila Komisija pozvana, naj predlaga uredbo, v kateri bo zakonsko določen prosti pretok podatkov, in s tem odpravi pravno negotovost.

Dostop do podatkov in njihova ponovna uporaba

Iz primerjave rezultatov posvetovanja s preteklim gradivom³ se zdi, da so podjetja dejavnejša pri souporabi podatkov. Več kot polovica anketirancev je navedla, da je vsaj na neki način odvisna od podatkov, ki jih ustvarijo drugi subjekti. Tri četrtine anketirancev deloma delijo svoje podatke. Večina jih podatke posreduje le znotraj iste skupine gospodarskih subjektov ali podizvajalcu. Približno tretjina anketirancev deli svoje podatke v večjem obsegu, in sicer bodisi na podlagi razmeroma odprtih pogojev ponovne uporabe bodisi za plačilo licenčnine.

³ Glej delovni dokument služb Komisije SWD(2017)2, ki je priložen sporočilu z naslovom Oblikovanje evropskega podatkovnega gospodarstva (COM(2017) 9, str. 14).

Na vprašanje o ovirah za souporabo podatkov je nekaj več kot polovica anketirancev odgovorila, da nima težav pri pridobivanju podatkov od drugih podjetij. Vendar je skoraj polovica podjetij, ki uporabljajo podatke, imela nekaj težav z dostopom do podatkov v lasti drugih subjektov. Približno tretjina anketirancev meni, da konkurenčno pravo in zakonodaja o nepoštenih pogodbenih pogojih ali nepoštenih poslovnih praksah teh problemov ne obravnavata v celoti. Zdi se, da je zlasti na trgu avtomobilskih poprodajnih storitev zelo veliko pomislekov o pravičnem dostopu do podatkovnih virov. Vendar večja podjetja menijo, da konkurenčno pravo ustrezno obravnava težave v zvezi z zlorabo prevladujočega položaja.

Imetniki podatkov menijo, da so njihove naložbe v zbiranje podatkov (zmogljivosti) dobro zaščitene, zlasti z direktivo o pravnem varstvu baz podatkov in direktivo o poslovnih skrivnostih, zato dodatni predpisi niso potrebni.

Pri vprašanju glede stališča o prihodnjem razvoju podatkovnega gospodarstva skoraj vsi deležniki podpirajo cilj Komisije, da se več podatkov da na voljo za ponovno uporabo.

Vendar večina deležnikov poziva k previdnosti pri ukrepih, ki bi jih Komisija lahko sprejela, da bi se več podatkov dalo na voljo za ponovno uporabo.

Trdijo, da se podatkovne vrednostne verige in poslovni modeli, ki temeljijo na podatkih, zelo razlikujejo, zato je težko oblikovati univerzalne rešitve. S tem stališčem se zelo strinjajo tudi države članice, zastopane na namenski delavnici. Skoraj vsa podjetja ali poslovne organizacije menijo, da bi morala prevladati pogodbeni svoboda. S tem bi se posamezne rešitve lahko prilagodile konkretnim potrebam posameznega poslovnega modela. Pogodbe bi temeljile na zaupanju, ki je pri souporabi podatkov nepogrešljivo. Eden od vidikov krepitve zaupanja je preglednost glede načina shranjevanja in obdelave podatkov ter namenov, za katere se bodo uporabljali. Imetniki podatkov morajo biti prepričani tudi, da njihov poslovni partner spoštuje zakonodajo o varstvu podatkov in izpolnjuje ustrezne standarde kibernetske varnosti. Poleg tega morajo podjetja zagotoviti, da se lahko naložbe v zmogljivosti zbiranja podatkov (zlasti v stroje, orodja ali naprave s tipali, povezane z internetom stvari) povrnejo, in zavarovati poslovno občutljive informacije.

Številni deležniki so na srečanjih in delavnicah pripomnili, da ključno vprašanje pri souporabi podatkov med podjetji ni, kateri subjekt ima „lastništvo“ nad določeno vrsto podatkov, temveč kako je organiziran dostop. V dokumentu Evropskega središča za politično strategijo in prispevkih, ki so jih predložili akademiki, je bilo to stališče deležno velike podpore. V vseh je bilo navedeno, da je treba izbrati eno politiko, in sicer bodisi politiko, ki stremi k ustvarjanju lastninskih pravic za podatke, bodisi politiko, ki stremi k večji dostopnosti podatkov.

Do zamisli o pravici do licenciranja podatkov, pridobljenih s stroji, orodji ali napravami s tipali, so skeptični, če bi se podelila izključno proizvajalcu originalne opreme ali uporabniku stroja, orodja ali naprave s tipali. Deležniki menijo, da z njo verjetno ne bo doseženo načrtovano olajšanje tržljivosti podatkov, tako da bi se okrepil njihov pravni status. Tako bi, nasprotno, okrepili dejanski nadzor imetnika nad dostopom do podatkov ter ustvarili pravno negotovost pri praktični uporabi in s tem povzročili dodatne pravne transakcijske stroške. Po drugi strani so bili deležniki razmeroma naklonjeni zamisli o pravici do izkoriščanja za licenciranje uporabe podatkov, ki jih souporabljajo proizvajalci originalne opreme in uporabniki strojev, orodij ali naprav s tipali. Tako rešitev podpirajo zlasti predstavniki MSP.

Na splošno so bili anketiranci precej naklonjeni uvedbi obveznosti za imetnike podatkov, da licencirajo nekatere podatke pod poštenimi, razumnimi in nediskriminatornimi pogoji. Po drugi strani je tretjina anketirancev, zlasti podjetja, ki so imetniki podatkov, izrazila velike pomisleke glede te rešitve.

Največjo podporo je prejela „tehnična“ pot, in sicer spodbujanje uporabe vmesnikov za aplikacijsko programiranje. Vendar je precej anketirancev pripomnilo, da so vmesniki za aplikacijsko programiranje zgolj sredstvo za souporabo podatkov in se uporabljajo, če so se podjetja, ki so imetniki podatkov, že odločila deliti svoje podatke.

Približno polovica anketirancev (malo več kot 50 % ali nekoliko manj) je podprla druge predlagane poti, navedene v spletnem vprašalniku (smernice v zvezi z zakonodajo EU in privzeta pogodbeni pravila v

kombinaciji s priporočenimi standardnimi pogodbenimi pogoji). Na delavnici, namenjeni MSP, je bila izražena določena podpora mehkim ukrepom, kot je model pogodbenih pogojev, da bi transakcijski stroški za manjše udeležence ostali nizki. Na delavnici o podatkovnem gospodarstvu na skupščini digitalne agende 2017 so smernice Evropske komisije o dostopu do podatkov in njihovi souporabi prejele precejšnje podporo. Do teh rešitev so številni anketiranci skeptični, saj se nekaterim ne zdijo dovolj učinkovite, po mnenju drugih pa so pretirane. Zlasti se razlikujejo mnenja o privzetih, a neobveznih pogodbenih pravilih za primere poslovanja med podjetji v kombinaciji z nadzornim mehanizmom glede nepoštenosti, saj je to rešitev podprlo približno enako anketirancev, kot jih ji je nasprotovalo.

Kar zadeva položaje v konkretnih sektorjih, so udeleženci skupščine digitalne agende in delavnice za MSP podprli zamisel, da se ustvarijo preskusna okolja.

Pozivi za posredovanje na trgu so bili največji v zvezi z dostopom do podatkov v vozilu in podatkov, ustvarjenih v okolju pametnega kmetovanja:

– kar zadeva dostop do podatkov v vozilu, so stališča deležnikov precej odločna. Proizvajalci originalne opreme so navedli več razlogov, zakaj morajo tretje osebe do podatkov dostopati prek zunanjega strežnika, namesto neposredno iz vozila. Glavni razlogi so povezani z varnostjo in varovanjem vozila. Deležnike na trgu poprodajnih storitev (med drugim na trgu avtomobilskih poprodajnih storitev) skrbi nadaljnja poslovna uspešnost trenutnih poslovnih modelov in priložnosti za razvoj popolnoma novih poslovnih modelov. Na delavnicah, namenjenih MSP in pametni industriji, je ta sektor zelo zagovarjal regulativno posredovanje;

– v kmetijskem sektorju je 77 % udeležencev delavnice, ki jo je organiziralo evropsko partnerstvo za inovacije na področju kmetijstva (EIP-AGRI), menilo, da bi morali imeti ustvarjalci podatkov (kmeti, prehranska podjetja itd.) pravico določiti, kdo ima lahko dostop do ustvarjenih podatkov.

Podjetja v sektorju vzdrževanja in popravil se bojijo motenj zaradi komercializacije industrijskih naprav in gospodinjskih aparatov, ki podpirajo internet stvari. Menijo, da bi proizvajalce originalne opreme lahko zamikalo, da bi prilagodili sporazume o vzdrževanju zaradi boljšega poznavanja potreb strank na podlagi povratnih informacij, ki jih dobijo iz takih naprav.

Anketiranci so bili razmeroma naklonjeni tudi zamisli, da se javnim organom omogoči dostop do podatkov v lasti podjetij za namene javne politike, zlasti v zvezi s ponovno uporabo za jasno opredeljene namene (za preprečevanje tveganja za javno zdravje, dostop statističnih uradov ali za javno financirane znanstvene raziskave). Vendar je tretjina anketirancev temu v celoti nasprotovala. Številna podjetja so trdila, da bi bilo treba zagotoviti pošteno nadomestilo za tak dostop do podatkov, pri čemer je treba upoštevati naložbe v zbiranje podatkov ali prilagajanje, ki bi bilo potrebno, da bi javni organi lahko uporabljali podatke (npr. pretvorba podatkov v ustrezne formate in anonimizacija osebnih podatkov ali zaupnih poslovnih informacij).

Odgovornost

Namen tega oddelka je zbrati informacije o izzivih zunajpogodbenih in pogodbenih odgovornosti v okviru proizvodov in storitev interneta stvari, avtonomnih sistemov in napredne robotike. Čeprav je bilo uporabljenih več orodij za vključenost deležnikov (študije, delavnice, spletno javno posvetovanje), so potrebna dodatna posvetovanja.

Na splošno ni velike naklonjenosti spremembi veljavne ureditve odgovornosti, vendar nekaj deležnikov, zlasti povezanih s potrošniki, meni, da bi bil pregled potreben in koristen.

Velika večina proizvajalcev, ki je sodelovala v posvetovanju, ni bila seznanjena s posebnimi problemi niti ni imela težav v zvezi z odgovornostjo na področju proizvodov in storitev interneta stvari, avtonomnih sistemov in napredne robotike. Zelo malo jih je imelo kakršnekoli ali velike težave s klasifikacijo proizvodov in storitev interneta stvari, avtonomnih sistemov in napredne robotike kot proizvodov ali storitev.

Zelo malo sodelujočih potrošnikov je utrpelo škodo. Glavne težave, navedene v dokumentih o stališčih, ki so jih poslale potrošniške organizacije in odvetniške pisarne, so, kako kot potrošnik dokazati okvaro proizvoda ter ugotoviti vzročno zvezo med okvaro in škodo, poleg tega pa tudi dejstvo, da so prisiljeni uporabiti ozko opredelitev pojma škoda. V teh dokumentih je izpostavljena tudi težava z dokazovanjem, da programska oprema ne zagotavlja varnosti, ki jo potrošniki lahko upravičeno pričakujejo.

Kar zadeva vrste utrpele škode, ki niso zajete v veljavno direktivo o odgovornosti za proizvode, je zelo malo anketirancev navedlo „izgube zaradi izgubljene priložnosti“ ali „izključno ekonomske izgube“. Zaradi omejenega števila odgovorov ni bilo jasnih dokazov o običajnem znesku izgube.

Na splošno se zdi, da je škoda v okviru proizvodov in storitev interneta stvari, avtonomnih sistemov in napredne robotike zelo redka. Razlog za to bi lahko bilo, da so proizvodi in storitve interneta stvari za potrošnike novi in še niso zelo uveljavljeni na trgu.

Zaradi omejenih izkušenj anketirancev z dejanskimi primeri škode v okviru proizvodov in storitev interneta stvari, avtonomnih sistemov in napredne robotike ni jasno, kdo bi moral biti odgovoren, kadar se izkaže, da imajo ti proizvodi in storitve napake. Enako številko anketirancev podpira skupno odgovornost vseh strani, ki prispevajo k proizvodu, individualno odgovornost posameznega proizvajalca komponente ali odgovornost končnega proizvajalca/sistemskega integratorja.

Nekatera združenja potrošnikov so navedla, da bi morda končni potrošniki zelo težko ugotovili, katera komponenta pametne naprave se je pokvarila, zato bi jim bilo treba omogočiti, da odškodninske zahtevke naslovijo na končne proizvajalce. Nekateri anketiranci so pozvali, naj se vzpostavijo novi sistemi za obvladovanje tveganja, s katerimi bi se čim bolj povečale skupne koristi za družbo in znižali skupni stroški.

Mnenja o najboljši ureditvi odgovornosti se razlikujejo. Po mnenju nekaterih anketirancev bi se lahko odgovornost v okviru proizvodov in storitev interneta stvari, avtonomnih sistemov in napredne robotike ustrezno obravnavala s pogodbami, enako število pa jih meni nasprotno. Še več jih meni, da bi se s pogodbenimi rešitvami vprašanje vsaj delno rešilo. Odgovornost je bila obravnavana v 50 dokumentih o stališčih, od tega je bilo v 32 navedeno, da je veljavni okvir odgovornosti ustrezen za obravnavo izzivov na področju novih tehnologij, kot so internet stvari in avtonomni sistemi. V osmih je bilo pozvano, naj se revidira veljavni okvir, v preostalih pa je bila odgovornost obravnavana, vendar brez sklepa, da je potrebna revizija.

Predloženih je bilo tudi več drugih ugotovitev z drugih delavnic in študij:

- Težje (in morda manj smiselno) je postaviti mejo med storitvami in proizvodi pri internetu stvari, avtonomnih sistemih in napredni robotiki. Zato je težko razlagati in uporabljati zakonodajo, zlasti ker obstaja zakonodaja EU o odgovornosti za proizvode, o odgovornosti za storitve pa ne. Na primer, ni jasno, do katere mere se lahko programska oprema ali digitalni podatki (ki se obravnavajo ločeno od materialnega nosilca) štejejo za „proizvod“ po vsej EU ali kako oceniti kompleksne ponudbe, ki jih sestavljajo proizvodi in programska oprema, po možnosti različnih proizvajalcev.
- Druga težava je povezana s pojmom okvara in varnost proizvodov, ki sta tradicionalno povezana z varnostjo, ki jo pričakuje uporabnik. Več kot se stori za zagotovitev varnosti, manj težav z delovanjem ali funkcionalnostjo proizvoda se bo verjetno pojavilo v njegovi življenjski dobi. Kako bi bilo to treba ocenjevati pri avtonomnih sistemih in naprednih robotih, če se proizvod (ali storitev, povezana s proizvodom) začne vesti nepredvidljivo in potencialno tvegano? Danes vprašanje varnosti vključuje tudi spreminjajočo se vlogo uporabnikov proizvodov in storitev, ki zdaj pomagajo vzdrževati in razvijati sisteme, na primer s posodabljanjem programske opreme ali „učenjem“ proizvodov in aplikacij. Direktiva o radijski opremi obravnava vprašanja, povezana z izzivi na področju inovacij, ki se nanašajo na medsebojno povezljivost in interoperabilnost proizvodov ali sistemov.

- Kar zadeva sestavljene in kompleksne tehnologije, ki združujejo proizvode in storitve, je določanje odgovornosti v primeru škode (tj. dokazati okvaro ter zvezo med škodo in okvaro) lahko težavno. Na področju robotike in interneta stvari lahko ta kompleksnost poslabša varstvo potrošnikov.
- Priznati je treba tudi, da se zakoni, kot so zakoni o brezpilotnih zrakoplovih ali cestnoprometni predpisi za avtomobile brez voznika, ki vplivajo na vprašanja odgovornosti v določenem ekosistemu, dopolnjujejo. To lahko povzroči različne pristope k odgovornosti po državah EU.

Rezultati sektorskega sodelovanja deležnikov v avtomobilskem sektorju, sektorju poslovnih storitev, verigi preskrbe s hrano in pijačo, strojništvu in sektorju medicinskih pripomočkov so pokazali, da velika večina deležnikov (39 od 40 sodelujočih združen in 6 od 9 podjetij) meni, da je veljavni okvir odgovornosti ustrezen za obravnavo tehnologij v vzponu, kot so proizvodi in storitve interneta stvari, avtonomni sistemi in napredna robotika.

Čeprav se priznava pomen vprašanj odgovornosti, se napredek v posameznih državah EU razlikuje. Glavno sporočilo deležnikov je bilo, da bi bilo treba pred predvideno spremembo veljavnega zakonodajnega okvira vsako pobudo na evropski ravni dodatno obravnavati in skrbno proučiti. Prednost bi morala imeti dodatna analiza položaja in podpiranje inovativnih podjetij, ki so se že soočila s temi nastajajočimi ovirami, kot je pravna negotovost, včasih s pravnimi nasveti in pojasnili. Poleg tega so nekatere države EU Evropsko komisijo pozvale, naj se ne omejuje na sklop sektorsko specifičnih politik, kot je to storila v primeru povezanih avtomobilov, in naj vprašanje odgovornosti obravnava kot medsektorsko vprašanje.

Prenosljivost neosebnihih podatkov, interoperabilnost in standardi

Prenosljivost

Približno četrtnina anketirancev, ki so sodelovali pri spletnem javnem posvetovanju, ni zadovoljna s pogoji, pod katerimi lahko prenaša podatke. Približno tretjina anketirancev trdi, da je imela težave s prenašanjem podatkov. Ta slika pa se spremeni, če se upoštevajo samo odgovori MSP. Večina anketiranih MSP, ki so nameravala zamenjati ponudnike storitev v oblaku, je sporočila, da je imela pri tem težave. Večina jih je navedla, da je možnost prenosa neosebnihih podatkov pomemben dejavnik. Na splošno se anketiranci iz vseh kategorij strinjajo, da bi bilo treba sprejeti dodatne ukrepe za olajšanje prenosljivosti neosebnihih podatkov. Predvidevajo, da bo to vprašanje v prihodnje težavno.

Kar zadeva možnost, da bi Komisija pri zamenjavi ponudnika storitev v oblaku uvedla načelne pravice glede prenosljivosti podatkov, so ji bili številni anketiranci naklonjeni, vključno s tistimi iz industrijskih sektorjev, kot so promet, energija in javne storitve. Anketiranci iz finančnega sektorja in akademskega sveta so izrazili previdno podporo. Nekatere države, med njimi Francija in Estonija, so zainteresirane za uvedbo zakonskih pravic glede prenosljivosti.

Tudi deležniki s področja računalništva v oblaku so na delavnici izrazili mnenja o zamenjavi ponudnikov storitev v oblaku. Glavni tehnični izzivi, ki so jih navedli, so bili premajhna standardizacija za prenosljivost aplikacij, izzivi v zvezi s formatom podatkov, težave pri identifikaciji/izvozu podatkov in metapodatkov ter ocenjeni čas, potreben za pridobivanje in prenos podatkov. Glavne pravne ovire, ki so jih navedli, so bili pomisleki v zvezi z varstvom podatkov, neobstoj načrtov za izstop in čas hrambe podatkov. Zaradi ekonomskih vidikov so zaskrbljeni tudi uporabniki storitev v oblaku, ki pogosto nosijo celoten strošek zamenjave ponudnika storitev v oblaku. Udeleženci so bili na splošno naklonjeni uvedbi zakonske pravice na ravni EU. Poleg tega so omenili možnost razvoja kodeksov ravnanja po industrijah in prizadevanja za zagotovitev preglednosti vmesnikov za aplikacijsko programiranje.

Kar zadeva uvedbo splošnih pravic glede prenosljivosti (ki se ne nanašajo izrecno na storitve v oblaku), so številni predlagali, naj se najprej prouči, kako se pravica, uvedena v členu 20 Splošne uredbe o varstvu

podatkov, uporablja v praksi. Številni anketiranci so navedli težave pri ločevanju neosebni in osebni podatkov. V odgovor na to splošnejšo pravico so številni anketiranci iz velikih podjetij in organizacij dejali, da bi bilo izvajanje prenosljivosti podatkov najbolje prepustiti pogodbenim ali tehničnim rešitvam in delu v zvezi s standardi, ki ga vodi industrija, ter razvoju spretnosti in znanj zagonskih podjetij in MSP.

Številni anketiranci so se osredotočili na vidik prenosljivosti podatkov med podjetji in potrošniki, čeprav se sporočilo z naslovom Oblikovanje evropskega podatkovnega gospodarstva jasno osredotoča na vidike prenosljivosti med podjetji. To bi se lahko pojasnilo s tem, da je javna razprava o vprašanih glede prenosljivosti večinoma osredotočena na potrošnika/posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki.

Poleg tega se lahko stališča do prenosljivosti podatkov med posameznimi sektorji razlikujejo. Po mnenju udeležencev kmetijske delavnice, ki je potekala aprila 2017, bi morala biti prenosljivost podatkov bistvena in brezplačna funkcija vsake platforme, s čimer bi se proizvajalcem omogočilo, da prenesejo svoje podatke na konkurenčne ali druge platforme.

Interoperabilnost in standardi

Interoperabilnost je pereče vprašanje za številne anketirance v spletnem javnem posvetovanju, ki se strinjajo, da so potrebni standardi glede interoperabilnosti.

Večina anketirancev, ki so uporabniki storitev v oblaku, je bolj naklonjena rešitvam, ki so skladne s standardi, in na splošno tudi odprtim standardom. Navedenih je bilo več primerov standardov, ki se nanašajo na računalništvo v oblaku, vključno s standardi za dostop, formate podatkov, varnost v oblaku, varstvo podatkov in vmesnike za aplikacijsko programiranje. Glavna razloga, da se zahtevajo rešitve, ki so skladne s standardi, sta varnost ter varstvo podatkov in zasebnosti.

Med tehničnimi ukrepi za olajševanje dostopa do podatkov in njihove odkrivnosti so imele prednost skupne sheme metapodatkov. Več anketirancev je bilo bolj naklonjenih izboljšanju obstoječih standardov kot opredelitvi novih, vendar so številni tudi pozdravili priporočila za izvajanje njihovih prednostnih nalog. Kar zadeva pravne instrumente, je večina anketirancev izbrala smernice pred uredbo EU in podpornimi ukrepi.

Iz pripomb v razdelkih vprašalnika s prostim besedilom in prejetih dokumentov o stališčih je razvidno, da bi morala po mnenju številnih standarde razviti industrija ali da bi morala Komisija pred sprejetjem morebitnih dodatnih ukrepov proučiti obstoječe delo v zvezi s standardi (medsektorsko in sektorsko). Številni anketiranci so bolj kot pravnim rešitvam ali rešitvam politike pri vprašanih glede podatkovnega gospodarstva naklonjeni tehničnim rešitvam. Rezultati sektorskega sodelovanja deležnikov to potrjujejo.